

Цвігун Анатолій

доктор с.-г. наук, професор

Євстафієва Юлія

к.с.-г. наук, доцент

Бучковська Віта

к.с.-г. наук, доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЛЕКЦІЇ І ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Лекція — це чіткий, системний виклад окремої наукової проблеми або теми. Мета лекції полягає також у допомозі студентам оволодіти методами самостійної роботи з підручниками, посібниками, першоджерелами. Лекція - один з найважливіших чинників в організації навчальної діяльності студентів.

Лекція має органічно поєднуватися з іншими видами навчальних занять, слугувати підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються студентами в процесі аудиторної та поза аудиторної навчальної роботи.

За способом викладу навчального матеріалу можна виокремити такі види лекцій декілька видів лекцій.

- лекції – доповіді, які найбільш поширені у ВНЗ. Їх ефективність досить низька. "Читання лекцій – це такий чарівний процес, шляхом якого контент зошита професора за допомогою ручки переноситься в зошит студента, не проходячи крізь мозок обох". Ці слова належать Гаррі Ллойд Міллеру, автору праці "Напрямок підготовки: Навчання для майстерності через творче мислення". Таких лекцій, на жаль, більшість коли студенти занотовують прописні істини набагато краще викладені в підручниках, посібниках то - що.

- оглядові лекції (вступна для оцінки розвитку конкретного напрямку науки, підсумкова по розділах або предмету, нагадування перед сесією);

- проблемні лекції мета яких постановка проблем в окремих напрямках чи в цілому по галузі і шляхи їх вирішення;

- лекції – консультації, коли НПП проводить заняття з аудиторією, яка має певні знання з тих питань яким присвячена лекція (студенти, які мають диплом молодшого спеціаліста, фахівці на підвищенні кваліфікації, тощо);

- бінарні лекції коло двоє НПП поперемінно аналізують ситуацію, взаємно доповнюючи один одного, обговорюють проблемні ситуації;

- лекції – бесіди, лекції - дискусії, можуть проводитись з аудиторією, яка має певний рівень підготовки і зацікавленості, вони не ефективні без попередніх знань. Потрібна підготовка студентів до конкретних тем лекцій ;

- лекції – конференції чи прес-конференції, коли лектор будує подання матеріалу за вказаними типами, можливо навіть за зделегідь підготовленими запитаннями від аудиторії ;

- лекції – візуалізації, передбачають візуальну форму подання лекційного

матеріалу за допомогою технічних засобів, опорних конспектів на паперових носіях або за допомогою відеотехніки. Читання такої лекції передбачає коментування візуальних, раніше підготовлених, матеріалів. Викладач використовує демонстративні матеріали, форми наочності (натуральні об'єкти, фотографії, схеми тощо), які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістової інформації.;

- лекції з аналізом конкретних ситуацій, найбільш цікаві, але вимагають від педагога великого практичного досвіду роботи на виробництві. В далекому минулому, яке ми переважно критикуємо це було необхідною передумовою для НПП.

Методика підготовки і проведення лекції має свою специфіку. Найперше слід зазначити, що сучасна лекція – це посвячення слухачів у процес сумісної наукової роботи, залучення їх до наукової творчості, а не тільки передавання наукової істини. Тому характерною особливістю сучасної лекції має бути діяльнісна основа, яка означає не механічне поєднання діяльності викладача і студента, а перш за все їх взаємодію у сумісному навчальному пошуку.

Однак лекція має і певні недоліки: привчає студентів до пасивного сприймання інформації і її механічного запису, гальмує бажання самостійно опрацювати інші джерела окрім конспекту, звужує навчання у ВНЗ до школярства (наприклад, простого відтворення прослуханого) тощо.

Проведені дослідження показують, що після лекції з усього обсягу інформації студенти можуть відтворити лише 10-15% (як говорить народна мудрість: «В одне ухо влетіло, в друге вилетіло»).

Відсутність бажання студентів активно працювати на лекції може мати декілька причин, найбільш типовими з яких є наступні:

- невідповідність рівня складності пропонованого на лекції матеріалу рівню підготовленості студентів до його сприйняття;
- надмірна теоретизація матеріалу або навпаки його спрощення, «розжовування» до примітивізму;
- відсутність зв'язку між теоретичним матеріалом і його практичною значущістю;
- відсутність у студентів мотивації до вивчення конкретного предмету у зв'язку з відсутністю розуміння його ролі в майбутній професійній діяльності;
- недостатня психолого-педагогічна та методична підготовка викладача, його невміння цікаво і доступно викладати навчальний матеріал, продумувати кожен фрагмент лекції та зацікавити ним слухачів.

За даними американських фахівців підготовка до інтенсивної одногодинної лекції потребує від викладача щонайменше 30-40 годин підготовки. Іншими словами, «високий енергетичний імпульс» лекції повинен забезпечуватися потужною і довготривалою «акумуляцією» інформаційної енергії. Отже, важливим показником лекції має бути її змістовність та інформативність - сукупність нових знань з теми, їх повнота і достовірність.

Досвідчені викладачі досягають оптимального рівня інформативності завдяки певному обмеженню надмірності інформації. Така надмірність у лекції показує наскільки кількість вимовлених оратором слів перевищує мінімальну кількість їх, безумовно необхідну для передавання певного обсягу знань.

Однією з важливих рис лекторської майстерності варто вважати уміння викладача використовувати в лекції оптимальну кількість змістових, відомих раніше і нових відомостей, зокрема цифрових. Взагалі викладач повинен бути актором з хорошими педагогічними навиками, або навпаки, хорошим фахівцем в своїй галузі а не доктором чи кандидатом наук як це прийнято сьогодні. Не обов'язково мати статті у виданнях, які цитуються в науково метричних базах, бо це лише технічна сторона, яка не відображає педагогічної майстерності.

Отже, лекційний матеріал повинен старанно відбиратися, а на лекціях обговорюватися тільки найбільш важливий у змістовому і структурному значенні навчальний матеріал. Студент повинен чітко усвідомлювати, яку конкретно інформацію він повинен засвоїти на лекції, яку - в процесі практичних занять та в процесі самостійної роботи. Тому на самому початку лекції бажаний вступ де у стислій, а можливо у схематичній, формі можна надати інформацію про завдання, зміст і структуру матеріалу, його значення для фахівця в практичній роботі.

